

Engellilere Taşıt Alımında Gösterilen Kolaylıklar

Sayıları tam olarak bilinmemekle birlikte görme, işitme, konuşma, zihinsel, ortopedik ve diğerleri olarak sınıflandırılabilir yaklaşık 9 Milyon engelli (sakat, özürlü) vatandaşımızın bulunduğu tahmin edilmektedir. Engellilerin yaşam şartlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi anayasal güvence altına alınmıştır. Anayasamızın 61 inci maddesinde, Devletin sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alacağı ve bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kuracağı veya kurulmasını sağlayacağı ifade edilmiştir.

01 Mart 2005

Levent Gençyürek
Maliye Başmüfettişi
9 Eylül Üniversitesi İşletme Fak.Öğretim Görevlisi
gencyurek@yahoo.com

I-GİRİŞ

Sayıları tam olarak bilinmemekle birlikte görme, işitme, konuşma, zihinsel, ortopedik ve diğerleri olarak sınıflandırılabilir yaklaşık 9 Milyon engelli (sakat, özürlü) vatandaşımızın bulunduğu tahmin edilmektedir. Engellilerin yaşam şartlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi anayasal güvence altına alınmıştır. Anayasamızın 61 inci maddesinde, Devletin sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alacağı ve bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kuracağı veya kurulmasını sağlayacağı ifade edilmiştir.

Engellilerle ilgili olarak atılan adımlardan birisi de engelleri dolayısıyla özel tertibatlı motorlu taşıt kullanmak zorunda olanlarla, hiçbir şekilde taşıt kullanması imkanı bulunmayıp akraba veya istihdam ettiği kişilerin kullandığı taşıtlarla ulaşımını sağlayabilecek olan engellilere vergisel bazı avantajların sağlanması olmuştur. Yapılan düzenlemeler, engelleri dolayısıyla bazı sıkıntılar yaşayan kişilerin ekonomik açıdan desteklenmesi yanında bu kişilerin çalışma ve sosyal hayata katılımlarını destekleyici bir etki yaratacaktır.

Engellilere motorlu taşıt edinmelerinde sağlanan vergisel avantajın Gümrük mevzuatı ve vergi mevzuatında çerçevesinde değerlendirilmesi yazımızın konusunu oluşturmaktadır.

II-ENGELLİLERE SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJ

Gerek vergi mevzuatımızda gerekse gümrük mevzuatımızda yer alan düzenlemeler ile ister yurt içinden satın alma yoluyla isterse yurt dışından ithal edilmek suretiyle engelliler tarafından iktisap edilen motorlu taşıtlar için bazı şartlarla vergisel istisnalar getirilmiştir.

A-GÜMRÜK VERGİSİ

4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun[1] 167.inci maddesinin 12 inci bendinde malül ve

EN ÇOK OKUNANLAR

[Engellilere Taşıt Alımında Gösterilen Kolaylıklar](#)

[Engelli Eleman İlanları](#)

[Özürlüler Kanunu](#)

[Dünden Bugüne Özürlülerin Yaşama Hakkı](#)

[Engelliler yararına “özel uygulamalar” yapan şirketler](#)

[Özürlüler ve Cinsellik](#)

[BAŞBAKANLIK ÖZÜRLÜ PERSONEL SINAVI YAPILDI](#)

[HALKBANK 'TAN ENGELLİLERE KREDİ \(Genç ve Kadın Girişimci Kredisi\)](#)

[Özürlülere Yeni İmkânlar \[Kat Mülkiyeti - Emlak Vergisi\]](#)

[Engelliler.NET](#)

sakatların kullanımına mahsus eşyanın gümrük vergilerinden muaf olduğu hüküm altına alınmıştır. Yine aynı maddede; sözü edilen eşyayı tanımlamaya, bunların cins, nevi ve miktarları ile muafiyet ve istisna uygulanacak tutarlarını belirlemeye, maktu hadleri sıfıra kadar indirmeye veya iki katına kadar çıkartmaya, sürelerle ilgili alt ve üst sınırları belirlemeye, bu muafiyet ve istisnayı farklı eşyalar itibariyle birlikte veya ayrı ayrı uygulutmaya Bakanlar Kurulunun yetkili olduğu ifade edilmiştir.

13 Ocak 2000 tarih ve 2000/53 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı[2] eki Gümrük Vergilerinden Muafiyet ve İstisna Tanınacak Haller Hakkında Kararın 116 ncı maddesi şu şekildedir:

“Madde 116- 1) Körler hariç olmak üzere malul ve sakatların eğitimi, çalışması veya fiziksel ve ruhsal olarak sosyal gelişimlerine yönelik olarak özel surette imal edilmiş olup, malul ve sakatların kendi kullanımları için getirdikleri veya onlara yardım sağlanması amacıyla yönelik olarak kamu yararına faaliyette bulunan dernekler ile Sağlık Bakanlığınca yetki verilmiş kurum veya kuruluşlarca ithal edilen eşya,

2) Münhasıran malul ve sakatlar tarafından kullanılmak üzere özel surette imal edilmiş hareket ettirici tertibatı bulunan ve bunlar tarafından ithal edilen motorlu veya motorsuz koltuklar, bisiklet, motosiklet ve motor silindir hacmi 1600 (dahil) cc'ye kadar olan binek otomobilleri (arazi taşıtları hariç) ile el ve ayak fonksiyonlarını tamamen yitirmiş olmaları nedeniyle bizzat sakat kişi tarafından kullanılmayan, sakat kişinin araca binip inmesiyle taşınmasını kolaylaştırıcı tertibatı bulunan ve sakat kişinin üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımlarından bir sürücü veya sakat kişi tarafından iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılan motor silindir hacmi 2500 (dahil) cc'ye kadar olan taşıtlar (arazi taşıtları hariç)

gümrük vergilerinden muafır.”

Anılan kararın 117 inci maddesinde ise; özel olarak 116 ncı maddede bahsi geçen eşyaya mahsus olan ve eşya ile birlikte getirilen parça, yedek parça ve aksesuarlar veya bu eşyanın bakım, kontrol, ayarlama ya da tamiri için gerekli olan aletlerin de bu muafiyet kapsamında olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu parça, yedek parça ve aksesuarlar ile sair aletlerin, eşyanın ithalinden sonra yurda getirilmesi halinde de muafiyetin uygulanabilmesi için bunların muafiyetten yararlanarak ithal edilen eşya ile ilgili olduklarının gümrük idaresine kanıtlanması gerekmektedir.

1- Özel Tertibatlı Aracın İthalı

Türkiye Gümrük Bölgesi dışında çalışan engelli kişi, ikametini Türkiye Gümrük Bölgesine kesin olarak nakletmesi halinde özel tertibatlı aracı ithalat vergilerinden muaf olarak ithal edebilecektir. Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik engelli ise; Yurt dışına resmi kanalla döviz transferi veya Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından kendisine bağış yoluyla gönderilen özel tertibatlı aracı vergiden muaf olarak ithal etme hakkına sahiptir.

2- İthal Edilen Özel Tertibatlı Araçlarda Aranılan Şartlar

Gümrük vergisi ödenmeden yurt dışından ithal edilecek özel tertibatlı engelli araçlarında aşağıdaki şartlar aranacaktır:[3]

- Malül ve engelli tarafından ithal edilmek istenen araç binek otomobili ise, binek otunun

münhasıran malül ve engelli tarafından kullanılmak üzere özel surette imal edilmiş hareket ettirici tertibatı bulunmalı ve silindir hacmi 1600 (dahil) cc'ye kadar (arazi taşıtları hariç) olmalıdır.

- Minibüs ise; minibüsün el ve ayak fonksiyonunu tamamen yitirmiş sakat kişinin araca inip binmesiyle, taşınmasını kolaylaştırıcı tertibatı bulunmalı ve sakat kişinin üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımlarından bir sürücü veya sakat kişi tarafından iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılan silindir hacmi 2500 (dahil) cc'ye kadar (arazi taşıtları hariç) olmalıdır.

Özel surette yapılmış hareket ettirici tertibatı bulunmayan ve sadece otomatik vitesli olan binek oto ile sakat kişinin araca binip inmesiyle taşınmasını kolaylaştırıcı tertibatı bulunmayan minibüsün muafiyetten yararlandırılmak suretiyle ithali mümkün değildir. Binek oto ve minibüsün standart olmayan aksesuarları bulunması halinde bu aksesuarların ithaline gümrük vergilerinin tahsili kaydıyla izin verilir.

Özel olarak malül ve sakatların kullanımına mahsus olan ve eşya ile birlikte getirilen parça yedek parça ve standart aksesuarlara veya bu eşyanın bakım, kontrol ayarlama, ya da tamiri için gerekli olan aletler de muafiyet kapsamındadır. Söz konusu parça, yedek parça ve aksesuarlar ile sair aletlerin eşyanın ithalinden sonra getirilmesi halinde muafiyetin uygulanması için bunların gümrük vergisi ödenmeden ithal edilen eşya ile ilgili olduklarının belgelendirilmesi gerekmektedir.

Malül ve engelli tarafından ithal edilmek istenen araç motosiklet ise, bu motosikletin engelli tarafından kullanılmak üzere özel surette imal edilmiş olması halinde gümrük vergisi ödenmeyecektir.

3- Müracaat Şekli

Özel tertibatlı araç için Türkiye'ye getirilmeden önce, malül ve engelli kişiler veya bunlar hesabına bu kişinin vekil tayin ettiği ve Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik kişiler tarafından, Ankara Naklihanesi ve Bedelsiz İthalat Gümrük Müdürlüğüne;

- Fizik ve Rehabilitasyon merkezince onaylı, 18/3/1998 tarih ve 23290 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Sağlık Bakanlığı tarafından Özürlülere Verilecek Sağlık Raporları Hakkında Yönetmelik" eki listede yer alan sağlık kurulu raporu vermeye yetkili sağlık kuruluşlarından alınmış heyet raporunun, (bu raporda; ilgilinin sakatlığı ile bunun derecesinin ve haline göre kullanabileceği taşıt özelliğinin belirtilmesi gerekir. Şayet ilgili, yurt dışında iken resmi bir hastaneden aldığı ve dış temsilciliklerimize onaylattığı bir rapor ibraz ederse bu raporun 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 41 inci maddesine uygunluğunun da ayrıca belgelenmesi gerekir.),

- Trafik Dairesince düzenlenen ve ilgili şahsın sakatlık durumu itibariyle, taşıt kullanabileceğini gösteren H sınıfı sürücü belgesinin, biri asıl olmak üzere iki nüshası ise birlikte müracaat edilmesi gerekmektedir.

Özel tertibatlı otomobil ithalatı talebi Ankara Gümrükleri Başmüdürü veya yetki vereceği Başmüdür Yardımcısı başkanlığında, Ankara Naklihanesi ve Bedelsiz İthalat Gümrük Müdürü, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ile Türkiye Sakatlar Konfederasyonu temsilcilerinden oluşan bir heyet tarafından karara bağlanacaktır. Heyet çalışmalarını Ankara Naklihanesi ve Bedelsiz İthalat Gümrük Müdürlüğünde yürütmekte olup heyetin

toplanacağı gün ilgili sakat ve malül kişilerin de anılan gümrükte hazır bulunmaları şartı vardır.

Minibüslerin karara bağlama işlemleri Gümrük Müsteşarlığının olumlu ön izninin alınması sonrasında gerçekleştirilecektir. Ayrıca, binek otomobili veya minibüsün ithaline ilişkin kararların (müspet) Komisyon tarafından oybirliği ile verilmesi gerekmektedir.

4- İthalat İşlemi

Komisyon kararının olumlu olması halinde, otomobil ile minibüs için Ankara Naklihaneye ve Bedelsiz İthalat Gümrük Müdürlüğü'nce "İthal İzin Belgesi" düzenlenir. İzin belgesinin geçerlilik süresi 6 (altı) aydır. Taşıt, izin belgesinin geçerlilik süresi içerisinde Ankara Naklihaneye ve Bedelsiz İthalat Gümrük Müdürlüğü'ne teslim edilir.

Gümrük Müdürü veya yetkili kılacağı Gümrük Müdür Yardımcısı başkanlığında iki muayene memurundan oluşturulan heyet tarafından aracın söz konusu heyet kararına uygunluğunun tespit işlemleri yapılarak uygun bulunması halinde ithaline izin verilir. Adı geçen gümrük idaresince, ithal işlemi tamamlanan binek otomobil ve minibüs için düzenlenecek trafik şahadetnamesine şerh konularak ilgili trafik tescil dairesine gönderilir.

5- Araçların Devir ve Satışı

Gümrük Vergisinden Muafiyet ve İstisna Tanınacak Haller Hakkında Karar gereğince, gümrük vergisinden muaf olarak ithal edilen eşya, gümrüğün izni olmadan ve gümrük vergileri alınmadan malul ve engelli olmayanlara ödünç verilemez, kiralanamaz, devredilemez veya satılamaz. Söz konusu eşya ve malzemeler muafiyetin veriliş amacına uygun kullanılmak ve ilgili gümrük müdürlüğünden izin alınmak kaydıyla muafiyet hakkı tanınmış başka bir kurum veya kuruluşa ödünç verilir, kiralanır, devredilir veya satılırsa gümrük vergileri aranmaz.

Malul veya engelli kişiler; mülkiyetlerinde gümrük vergisi ödemediği ithal edilmiş özel tertibatlı otomobil, minibüs ve motosiklet kayıtlı olduğu sürece ve bunların fiili ithal tarihinden itibaren 5 (beş) yıl geçmedikçe, bu taşıtları satamaz ve yeniden aynı şekilde muaf olarak otomobil, minibüs ve motosiklet ithal edemezler.

Özel olarak dizayn edilmiş aracı devralacak kişinin sakatlığının farklı olması halinde, devredilecek taşıtın Ankara Naklihaneye ve Bedelsiz İthalat Gümrük Müdürlüğü'ne teslim edilmesi ve devri alacak kişinin sakatlığına uygun olarak aracın anılan Gümrük İdaresinin gözetimi altında dizayn edilmesi gerekmektedir.

B-ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununda 5228 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, engellilere motorlu taşıt araçlarının yurt içinden satın alınması veya ithal edilmesi sırasında sağlanan Özel Tüketim Vergisi(ÖTV) istisnasının kapsamı 31.07.2004 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere genişletilmiştir. Anılan kanunun "Diğer İstisnalar" başlıklı 7 inci maddesinin 2 inci bendi uyarınca;

"Madde 7 - Bu Kanuna ekli;

2. (Değişik: 16/7/2004 - 5228/21 md.) (II) sayılı listede yer alan kayıt ve tescile tâbi

mallardan;

a) 87.03 (motor silindir hacmi 1.600 cm³'ü aşanlar hariç), 87.04 (motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların, sakatlık derecesi % 90 veya daha fazla olan malûl ve engelliler tarafından,

b) 87.03 (motor silindir hacmi 1.600 cm³'ü aşanlar hariç), 87.04 (motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların, bizzat kullanma amacıyla sakatlığına uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malûl ve engelliler tarafından,

Beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabı,.....”

Özel tüketim vergisinden istisnadır.

Yapılan düzenleme ile daha önceki uygulamaya ek olarak sakatlık derecesi % 90 ve daha fazla olanlar engellilerin bazı taşıt araçlarını özel tertibat veya mekanik ilave yaptırılması şartı olmaksızın Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) ödemeden satın alabilmelerine imkân sağlanmıştır. Engelli adına kayıtlı olan araç bu kişinin üçüncü dereceye kadar kan ve sihri hısımlarından birisi veya noterce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılacaktır.Engelli ve malûllere ÖTV istisnası ile ilgili ayrıntılı açıklamalar 1 Seri Numaralı ÖTV Genel Tebliğinde[4] yapılmıştır.

1- ÖTV'den İstisna Taşıt Araçları

Malûl ve engellilerin özel tertibat yapılma şartı olsun veya olmasın ÖTV ödemeden iktisap edebilecekleri taşıt araçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Motor silindir hacmi 1600 cm³ ü aşmayan binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar(steyşin vagon,arazi taşıtı ve jeepler dahil),
- Motor silindir hacmi 2800 cm³'ü aşmayan eşya taşımaya mahsus taşıtlar,
- Motosikletler, mopedler ve bir yardımcı motoru bulunan tekerlekli taşıtlar,

Buna göre, Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli (II) sayılı listede bulunan taşıt araçlarından motor silindir hacmi 1.600 cm³'ü aşmayan binek otomobilleri, motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşmayan kamyonet, pikap vb. eşya taşımaya mahsus taşıt araçları ile motosikletlerin sakatlık derecesi % 90 veya daha fazla olan malul ve engelliler veya bizzat kullanmak amacıyla sakatlığına uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malul ve engelliler tarafından, beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere yetkili satıcı veya galeriden satın alınmasında ÖTV tahsil edilmeyecektir.

ÖTV istisnası uygulanan araçlar için istisnadan yararlanan kişi (veya kişiler) adına düzenlenecek faturalarda ÖTV gösterilmeyecektir.Bu tür araçların kayıt ve tescilini yapanların, araç sahibinin faturada ve “ÖTV Ödeme Belgesi” nde alıcı olarak gösterilen kişi (veya kişiler) olduğunu tespit etmeleri gerekmektedir.

2- Sakatlık Derecesi %90 veya Daha Yüksek Olanlarda İstisna

Özel Tüketim Vergisi Kanununda 5228 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucu,malûl ve engellilere sağlanan ÖTV istisnasının kapsamı genişletilmiş ve engel derecesi % 90 nı aşanların herhangi bir mekanik ilave veya tadilat yapılması şartı olmaksızın yurt içinden

veya yurt dışından iktisap ettikleri taşıt araçlarından ÖTV tahsil edilmemesi sağlanmıştır. Engel sebebinin önemi bulunmamaktadır. Görme, işitme, konuşma veya ortopedik olabileceği gibi zihinsel engellilerde yasadan yararlanabilmektedir.

Sakatlık derecesinin % 90 ve üzerinde olduğu, “Özürlülere Verilecek Sağlık Raporları Hakkında Yönetmelik” uyarınca Sağlık Bakanlığının belirlediği sağlık kuruluşlarından (tam teşekküllü Devlet Hastanesi) alınacak rapor ile belgelendirilmesi şartıyla, yukarıda vasfı ve motor silindir hacmi belirtilmiş olan araçlardan birisinin engelliler tarafından ÖTV ödenmeden satın alınması veya ithal edilmesi imkân dahilindedir.

Bu şekilde yurt içinden taşıt aracı iktisap edecek veya ithal edecek olanların motorlu taşıt kullanma ve ehliyet alma imkânları olmadığı için bunlar adına alınan taşıtlar başkaları tarafından kullanılacaktır. Bu kişilerde, Gümrük Vergilerinden Muafiyet ve İstisna Tanınacak Haller Hakkında Karar ve Karayolları Trafik Yönetmeliği’nde tanımlandığı üzere, araç sahibinin üçüncü dereceye kadar kan ve sihri hısımlarından birisi veya noterce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü olacaktır.

Yetkili sağlık kuruluşlarından alınacak sağlık kurulu raporunun, araçların ilk iktisabının yapılacağı motorlu araç ticareti yapan yetkili bayi veya galeri tarafından vergi dairesine verilecek Özel Tüketim Beyannamesine eklenmesi suretiyle, beyannamede ÖTV hesaplanmayacaktır. Vergi dairesince kabul edilen beyanname ve ekleri incelenerek tahakkuk fişi ve istisna uygulandığını gösteren “ÖTV Ödeme Belgesi” düzenlenecek ve mükellefe verilecektir.

3- Bizzat Kullanmak Amacıyla İlk İktisabı Yapılan Araçlarda İstisna

Yukarıda belirtilen şartları taşıyan araçların bizzat kullanmak amacıyla sakatlığına uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malul ve engelliler tarafından ilk iktisabı ÖTV’den istisna edilmiştir. Bu istisnadan yararlanan kişilerin istisna uygulanan ilk iktisaplarına ilişkin olarak mükellefler tarafından verilecek ÖTV beyannamesine;

- Alıcının maluliyeti veya sakatlığı ile özel tertibat yaptıran araçları kullanabileceğine dair Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca yetkili sağlık kuruluşlarından alınan sağlık kurulu raporu,
- Aracın sakatlığa uygun olarak tadil edildiğine dair teknik belgenin aslı veya noter onaylı örneği,
- Alıcının “H” sınıfı sürücü belgesinin fotokopisi,

eklenecek ve beyannamede ÖTV hesaplanmayacaktır.

Vergi dairesince kabul edilen beyanname ve ekleri incelenerek, araçta yapılan özel tertibatın raporda yazılı sakatlığa uygun hareket ettirici bir tadilat olduğu tespit edilecektir. Bu tespit üzerine tahakkuk fişi ve istisna uygulandığını gösteren “ÖTV Ödeme Belgesi” düzenlenecek ve mükellefe verilecektir.

Malul ve engellilerin yurt dışından ithal edeceği taşıt araçları için de ilgili belgelerin gümrük idaresine ibrazı üzerine ÖTV istisnası uygulanacaktır. İstisna kapsamında taşıt aracı ithal edenlerin kimlik bilgileri (Adı, soyadı, ana ve baba adı, doğum yeri ve tarihi), sakatlığa dair raporun verildiği hastane, tarihi, sayısı, sakatlık türü ve derecesi ile ithal edilen taşıt aracının özelliklerini (G.T.İ.P. numarası, cinsi, modeli, markası, tipi, motor silindir hacmi)

gösteren listeler gümrük idarelerince aylık olarak hazırlanarak, takip eden ayın onbeşinci günü akşamına kadar Gelirler Genel Müdürlüğüne bildirilecektir.

4- ÖTV İstisnasının Süresi

Yukarıda açıklanan usul ve esaslara göre istisnadan yararlanan malûl ve engelliler 5 yıl süre ile ikinci bir defa bu istisnadan yararlanamayacaklardır. İstisnadan yararlanarak adlarına bir taşıt aracı tescil edilenlerin tescil tarihinden itibaren 5 yıl süresince ÖTV ödemedi taşıt aracı satın almaları veya ithal etmeleri mümkün değildir.

ÖTV Kanununun 15. maddesinin 2 numaralı fıkrası uyarınca, motorlu taşıtlardan kayıt ve tescile tabi olanların ilk iktisabında ÖTV istisnasından yararlananların, bu taşıtı istisnadan yararlanmayan bir kişi veya kuruma devretmesi halinde, bu devir dolayısıyla adına kayıt ve tescil işlemi yapıldıktan, ilk iktisaptaki matrah üzerinden, kayıt ve tescil tarihindeki orana göre, bu tarihte tarh ve tahakkuku yapılacak olan ÖTV tahsil edilecektir.

Buna göre malul ve sakatlarca ilk iktisabında istisna uygulanan motorlu taşıtların, istisnadan yararlanmayan kişi veya kurumlarca bunlardan iktisabında, alıcılar tarafından (2A) numaralı ÖTV beyannamesi düzenlenerek, bu işlemin yapıldığı yerde tek vergi dairesi varsa bu vergi dairesine, birden fazla vergi dairesi varsa motorlu taşıtlar vergisi ile görevli vergi dairesine verilecek ve vergi ödenecektir. Beynamede matrah olarak, aracın istisnadan yararlanılarak ilk iktisap edildiği tarihteki matrah; oran olarak ise aracın malul veya sakattan iktisabı tarihinde geçerli olan oran yazılarak vergi hesaplanacaktır.

Ancak, ilk iktisabında istisna uygulanan söz konusu taşıt araçlarının veraset yoluyla intikallerinde bu hüküm uygulanmayarak ÖTV nin sonradan tahsili yoluna gidilmeyecektir.

ÖTV ödenmeden malûl veya engelli tarafından yukarıda belirtilen esaslara göre iktisap edilen veya ithal edilen aracın çalınması üzerine, beş yıl içerisinde alınan yeni aracın 4760 sayılı ÖTV Kanununun 7/2. maddesi gereği istisna hükmünden yararlandırılması mümkün bulunmamaktadır. Engelli veya malûl tarafından, çalınan araç yerine çalınan aracın tescil tarihinden itibaren 5 yıl geçmeden yeni alınan motorlu taşıt için ÖTV ödenecektir. [5]

C- MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

5035 sayılı Kanunun 22. maddesi ile Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nun istisnalara ilişkin 4. maddesinin (c) bendi değiştirilerek "Sakatlık dereceleri % 90 ve daha fazla olan malûl ve engellilerin adlarına kayıtlı taşıtlar ile diğer malûl ve engellilerin, bu durumlarına uygun hale getirilmiş özel tertibatlı taşıtlar." için Motorlu Taşıtlar Vergisi tahsil edilmemesi ilkesi getirilmiştir.

Yapılan düzenleme ile malûl ifadesine engelliler ifadesi eklenmiş, malûl ve engellilerin bu istisnadan yararlanma şartı olan "bizzat kullanmak" zorunluluğu uygulamadan kaldırılarak; sakatlık dereceleri % 90 ve daha fazla olan malûl ve engellilerin adlarına kayıtlı taşıtlar ile diğer malûl ve engellilerin adlarına kayıtlı olan özel tertibatlı taşıtlar motorlu taşıtlar vergisinden istisna edilmiştir.

Sakatlık dereceleri % 90 ve daha fazla olan malûl ve engellilerin bu durumlarını tam teşekküllü Devlet hastanesinden alınmış olan sağlık kurulu raporu ile ilgili vergi dairelerine belgelendirmeleri halinde, söz konusu malûl ve engellilerin kendi adlarına kayıt ve tescil

edilmiş olan taşıtları, motorlu taşıtlar vergisine tabi tutulmayacaktır. Bu istisnadan yararlanmak için, malûl ve engellilere ait taşıtın özel tertibatlı veya özel tertibatlı hale getirilmiş olması şartı aranmayacaktır.

Sakatlık dereceleri % 90 dan az olan malûl ve engellilerin bu durumlarını; tam teşekküllü Devlet hastanesinden alınan sağlık kurulu raporu ile belgelendirmeleri ve kendi adlarına kayıt ve tescilli olan taşıtların engellilik haline uygun özel tertibatlı veya özel tertibatlı hale getirilmiş taşıtlar olduğunu belirten “Motorlu Araç Tescil Belgesi”nin ilgili tescil kuruluşlarınca onaylanmış örneği ile “Araçlar İçin Teknik Belge” ve “Proje Raporu”nun aslı veya noter onaylı örneğini ilgili vergi dairelerine ibraz etmeleri halinde bu istisna hükmünden yararlanabileceklerdir.

İstisnadan yararlanacak olan malûl ve engelliler tarafından; “Malûl ve Engelliler Adına Kayıt ve Tescilli Taşıtlarda Motorlu Taşıtlar Vergisi İstisnası Bildirim Formu” istisnadan yararlanmak için gerekli olan diğer belgeler ile birlikte ilgili vergi dairesine verilecektir.

D- KATMA DEĞER VERGİSİ

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununda, sakatlık dereceleri % 90 ve daha fazla olan malûl ve engellilerin kendi adlarına kayıt ve tescil edilmiş olan taşıtlar yanında sakatlık dereceleri % 90 dan az olan malûl ve engellilerin adlarına kayıt ve tescilli olan ve engellilik haline uygun özel tertibatlı veya özel tertibatlı hale getirilmiş taşıtlar için, istisnai bir düzenleme bulunmamaktadır.

Malûl veya engelliler tarafından iktisap edilen veya ithal edilen taşıtlar genel KDV oranına tabidir (%18). ÖTV gibi bir tüketim vergisinde yer alan bu anlayışın KDV’de yer almaması kolay izah edilemez. Bu tür taşıtlar, en azından genel KDV oranı yerine indirimli orana tabi mallar arasında yer alabilmelidir.[6]

III- MALÛL VE ENGELLİLERE AİT TAŞITLARIN TRAFİK İŞLEMLERİ

31 Aralık 2004 Tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 53 üncü ve 74 üncü maddelerinde değişiklik yapılarak; ithaline izin verilen veya ülkemizde imal edilen malul, sakat ve engellilere ait özel tertibatlı araçlar ile sakatlık derecesi % 90 ve üzerinde olan malul ve engelliler adına Özel Tüketim Vergisinden muaf olarak tescil edilmiş özel tertibatı olmayan araçlara, üzerinde sakatlara mahsus işaret bulunan plakalardan verileceği hüküm altına alınmıştır.

Bu tür araçların trafik kuruluşlarınca tescil işlemlerinin yapılması sırasında;

- Bizzat kullanım amacıyla malul, sakat ve engelli tarafından ithal edilen özel tertibatlı otomobiller ile motosikletlerin tescil belgelerine, “Araç sahibi tarafından kullanılması zorunlu olup, ilgili gümrük müdürlüğünün izni olmadan devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekaletname ile devredilmesi, kiralanması, ödünç verilmesi, özel tertibatının kaldırılması veya değiştirilmesi yasaktır.” ,

- Malul, sakat ve engelli tarafından ithal edilen özel tertibatlı minibüslerin tescil belgelerine, "Araç sahibinin üçüncü dereceye kadar kan ve sihri hısımlarından bir sürücü veya noterce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılması zorunlu olup, ilgili gümrük müdürlüğünün izni olmadan devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekaletname ile devredilmesi, kiralanması ödünç verilmesi, özel tertibatının kaldırılması veya değiştirilmesi yasaktır."

- Malul, sakat ve engelli tarafından bizzat kullanılmak amacıyla ülkemizden satın alınarak ilk iktisap edilen özel tertibatlı araçların tescil belgelerine, "Araç sahibi tarafından kullanılması zorunlu olup, Özel Tüketim Vergisi ödenmeden devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekaletname ile devredilmesi, kiralanması, ödünç verilmesi, özel tertibatının kaldırılması veya değiştirilmesi yasaktır.", ikinci el araç olarak satın alınmış ise, "Araç sahibinden başkasının kullanması yasaktır."

şeklinde şerh konulacaktır.

Özel tertibatı olmayıp, sakatlık derecesi % 90 ve üzeri olan malul ve engelliler tarafından ÖTV'den muaf olarak bizzat ithal edilen ya da ülkemizden satın alınan araçların tescil belgelerine, "Araç sahibi malul ve engelli kişinin kanuni mümessili ile üçüncü dereceye kadar kan ve sihri hısımlarından bir sürücü veya noterce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılması zorunlu olup, Özel Tüketim Vergisi ödenmeden devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekaletname ile devredilmesi, kiralanması, ödünç verilmesi yasaktır." şeklinde şerh konulacak olup, ayrıca ithal araçların gümrük şahadetnamelerinde, yukarıda belirtilen şerh dışında varsa diğer şerhler de, tescil belgesine işlenecektir.

Malul ve sakatlar tarafından ithal edilerek getirilen araçların, aynı durumdaki başka bir malul veya sakata devri veya bunların ölümü sonucunda varislerine intikali halinde, bu araçlar gümrük vergisinden muaf olup, devir ve tescil işlemi ilgili gümrük müdürlüğünün iznine bağlıdır. Araç ülkemizden satın alınmış ise ilgili vergi dairesinin izninin alınması gereklidir.

Malul ve sakatlara ait özel tertibatlı araçların her ne sebeple olursa olsun, anılan Yönetmelikle belirlenmiş olan kişiler dışında başkaları tarafından kullanıldığının tespiti halinde aracın trafikten alı konulması yanında bu hususta düzenlenecek tutanak da işlem yapılmak üzere ilgili gümrük ve maliye birimlerine intikal ettirilecektir.

Diğer taraftan, zihinsel özürlemler ile reşit olmayan küçüklerin sahibi buldukları aracın, tescil kuruluşlarında adlarına tescillerinin yapılabilmesi için, ileride doğabilecek hukuki ve cezai sorumlulukları kabul ettiklerine dair, kanuni mümessillerince noterde tanzim ve tasdik edilmiş taahhünameyi tescil anında tescil birimine vermeleri zorunludur.

IV- SONUÇ

ÖTV Kanununda, Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununda ve Gümrük Vergilerinden Muafiyet ve İstisna Tanınacak Haller Hakkında Karar'da yapılan değişikliklerle hiçbir şekilde taşıt

kullanması imkanı bulunmayıp akraba veya istihdam ettiği kişilerin kullandığı taşıtlarla ulaşımını sağlayabilecek olan engellilere de vergisel bazı avantajların sağlanması engelli ve malûller için önemli bir gelişme olmuştur. Yapılan düzenlemeler, engelleri dolayısıyla bazı sıkıntılar yaşayan kişilerin ekonomik açıdan desteklenmesi yanında bu kişilerin çalışma ve sosyal hayata katılımlarını destekleyici bir etki yaratacaktır.

Diğer taraftan, Anayasamızın 61 inci maddesinde ifade edildiği üzere, Devletin sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alması yolunda atacağı adımlardan birisinin de Katma Değer Vergisi Kanununda da benzer bir düzenleme yapılarak bu teslimlerin KDV'den istisna olması veya en azından, engelli veya malûller tarafından iktisap edilen veya ithal edilen taşıt araçlarına indirimli oranda KDV uygulanması olacağını düşünüyoruz.

NOT: YAKLAŞIM DERGİSİ SUBAT VE MART 2005 SAYILARINDA YAYIMLANAN YAZI

[1] 4.11.1999 tarih ve 23866 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[2] 5 Şubat 2000 tarih ve 23955 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

[3] www.gumruk.gov.tr/toctum1.htm

[4] 30.07.2002 tarih ve 24831 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[5] İstanbul Defterdarlığının 31.12.2003 ve 7329 sayılı özelgesi

[6] TUNCER,Erol. "Malûl ve Engellilerin Taşıt İktisabında ÖTV İstisnası Uygulaması ve Bazı Sorunlar", Vergi Sorunları Dergisi,Ekim 2004.Sayı:193.Sh 8